

UMETNOST I VIDEO**Janez STREHOVEC****(osvrt na knjigu Kunst und Video****Bettine Gruber i Marie Vedder)**

»Medunarodni razvoj i umetnici« (Internationale Entwicklung und Künstler) – ovako je označena

knjiga *Umetnost i video* (Kunst und Video) autorki Bettine Gruber i Marie Vedder koja je lane izašla u zbirci Documente, poznate serije monografija kelske izdavačke kuće Du Mont. To je prvo delo koje u Saveznoj Republici Nemačkoj omogućava čitaocima da se upoznaju sa dvadesetogodišnjim razvojem videa, umetničkim dimenzijama i nekonvenicionalnim metodama televizije. Posebnost ove, kolor i crno-belim fotografijama bogato ilustrovane, knjige je i veliki naglasak obe autorce na umetnicima videa, inače najpoznatijim i najznačajnijim na tom području: od Vita Accconcija do Juda Yalkuda; svakako ne nedostaja jedno od prvih imena ove umetnosti – Korejanac Nam June Paik; slovenačkoj javnosti solidno je prikazana i već poznata austrijska neoavangardistkinja Valie Export.

Svi autori, njih 61, predstavljeni su slikovnom gradom (snimcima) iz svojih video projekata, opisima njihovog odnosa prema tom mediju i njihovih tehnološki posebnih postupaka u oblikovanju; o svima su u dodatku knjige navedeni i važniji biografski podaci i sadržaj publikacija u kojima su objavljena njihova dela. Navedena su i njihova glavna video dela (trake) u rasponu brojnih artikulacija ove umetnosti, kao što su video instalacije, video performansi, »closed-cirkuit« instalacije, video environment, video plakati i kolaži itd.

Ni ova monografija ne može bez jakog eseističkog «bloka» u koji su izabrani prilozi stručnjaka o najznačajnijim aspektima umetnosti videa, o izvorima i razvoju te umetnosti, posebnostima video estetike, odnosu videa prema TV, njegovim tehnološkim zanimljivostima. Treba pomenuti i kratko tumačenje video-tehnike koja je, premda i te kako korisna i smišljeno unesena u knjigu, donekle stidljivo potisnuta (jedva nešto primetnije od kakve napomene) na 263. stranicu ove, samo jednu stranicu obimnije knjige. Tu sazajemo nešto od abecede TV i video-tehnike (načelo izmene optičkih slika u elektronske impulse izvedeno fotoelektričnim prijemnikom – kamerom; kadron cev aparata elektronske signale ponovo menjaju u »svetlo-tamne« vrednosti; prenos signala i njihovo čuvanje izvodi se pomoću magnetne trake itd), naročito je važno upozorenje na mogućnost tonskih sličnih manipulacija.

Opisane su glavne tehnike montaže, koja može da se izvodi i na osnovu uključivanja više kamere koja izmenično uključujemo preko miksera. Promenom snage signala, njihove dužine i vrste, unošenjem magneta i upotrebo sintetizera video umetnik može da menja i koloristički intenzitet i čistoću, slikovnu strukturu, sivinu itd. Kod »closed-cirkuit« instalacija tonski i slikovni signali koji se emituju iz kamere ne posredno se reproducuju na monitoru, tako da se snimanje i emitovanje vrši istovremeno. Kod tehnikе »Blue-box« mogu da se izoluju plave ravnine prve slike i unesu na druge slike, što omogućava da se na ekranu odslikaju kombinacije pojedinih slikovnih segmenta.

Pomenemo oveču grupu eseja o problematiki videa, kao umetnosti. Uvod, naime, sledi sledeće studije: Allison Simmons »Televizija i umetnost« – istorijski projekt »neobičnog saveza«, Gregory Battcock »Proleće televidea i estetika boeinga«, David Anton »Šuštiinska karakteristika medija«, Vitoria Allata »Tradicija i video demonstracija«, Rene Berger »Video ili umetnički izazov elektronici«, Friedrich Heubach »Poduhovljeno odslikavanje ili subjekt kao nosilac slike« i Nam June Paik »Od konja do Christa«.

Uvodni tekst počinje objašnjenjem da je ova knjiga antologija o posebnoj umetničkoj upotrebi tehnike koja na različite načine utiče na naš život i menja ga. Opisu pojedinih neobičnih primera ove aplikacije (naime, opisu dela nekih umetnika predstavljenih u antologiji) sledi zaključak da je svim ovim skulpturama, instalacijama i performansima, koji se inače međusobno razlikuju po strukturi, sadržaju, predstavljanju i intenciji zajedničko »isključenje televizijskog prijemnika iz, za njega, uobičajenog konteksta, iz prostora stanovanja«.

Allison Simmons u svojoj studiji polazi pre svega od razvoja tehnoloških mogućnosti koji je omogućio veću dostupnost i proizvodskih aparatura iz celokupne televizijske opreme. U vezi s tim pominiće 1965. g. kad je Sony izneo na tržiste ručnu kameru i prenosni videorekorder sa trakom od pola colia; to je omogućilo i izvedbu zatvorenih televizijskih sistema, primenjivih za škole, fabričke pogone itd. Značajan je i opis istorijskog videa u umetničkoj funkciji koji počinje filmom o filmu Nicholasa Schoffera, hepingom Wolfa Vostella (TV-De-kolaž – dogadaji i akcije za milione) i kelskinskim performansom korejskog kompozitora Nam June Paika 1963. g. Sledilo je odomaćenje eksperimenta s televizijom u funkciji umetničkog koda kojem su doprineli pre svega brojni američki umetnici, tako da su već 1969. a zatim u SAD 1970. g. bile spremne izložbe o novoj umetnosti u njuroškoj Howard Wise Galeriji (TV kao kreativni medij) i Rose Art muzeju pri Univerzitetu Brandeis (Vizija i televizija).

Ovu grupu zanimljivih teoretskih priloga završava kraci tekst Nam June Paika »Od konja do Christa«. To je ironična, mestimično čak alegorična priča o glavnim transformacijama na području savremenih medija. Po Paikovom mišljenju, studij videa počinje konjem koji je do pronalaska telefona 1863. godine (i početka Moneovog impresionista iste godine) najbrže sredstvo za komunikaciju. (Prijatelj) Christo je Bugarin i pripadnici ovog naroda autor pripisuje najveći smisao u upotrebi super moći 22. veka. Ona se naziva PSI – psihička energija. Jer, po Paikovom mišljenju, ona država koja će prva imeti da upotrebí PSI – energiju i kontrolisati je, postaće najmoćnija država na svetu, slično kao što se desilo sa Engleskom (energija ugla) i SAD (nuklearna energija). Pomenuto Paikovo mišljenje uposte nije navino. Uspešno se uključuje u onaj, za ovu zanimljivu antologiju karakterističan, inače samo implicitno prisutan, misaoni imperativ za značajem uključivanja umetničkih maštovitih moći u samo proizvodsko jezgro televizijskog medija.

Ekran 9/10, Ljubljana, 1984. g.

Sa slovenačkog prevela Miljenka Vitezović

časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5, telefon (021) 28-765

uredjuju: silvija dražić, zoran derić, petru krdu, alpar lošonc, dorde pisarev, miroljub radojković i slobodan radošević ★ glavni i odgovorni urednik franja petrinović ★ tehnički i likovni urednik cvetan dimovski ★ sekretar redakcije radmila gikić ★ lektor mirjana stefanović ★ članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojanović (predsednik), gion nandor, aleksandar horvat, ratka lotina, velja macut, selimir radulović, radivoj šajtinac, dušan todorović, aleksa trifunov, jovanka žunić (delegati šire društvene zajednice); radmila gikić, relja knježević, tomislav marčinko, milan paroški, franja petrinović i jojan smederevac (delegati izdavača) ★ izdaje nišro „dnevnik“, novi sad, bulevar 23. oktobra 31 ★ direktor nišro „dnevnik“ jojan smederevac ★ osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine ★ časopis finansira sif kulture vojvodine ★ rukopise slati na adresu: redakcija „polja“, novi sad, poštanski fah 190, žiro račun 65700 – 603 – 6324 nišro „dnevnik“, ouor „redakcija dnevnik“, sa naznakom za „polja“, (godišnja pretplata 1.200 dinara, za inostranstvo dvostruko) ★ na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga ★ tiraž 2.000 primeraka